

Esperança o optimisme?

És l'esperança un sinònim d'optimisme? O, en altres paraules, és el mateix ser optimista que tenir esperança? Pot ser que l'optimisme sigui la versió laica de l'esperança?

Moltes vegades, en converses de la vida diària, ho sembla ben bé, i quan alguna persona expressa que té l'esperança que les coses vagin millor, normalment rep com a comentari un «ja m'agradaria a mi ser tan optimista». Que al final les coses acabin bé sembla que converteix aquestes dues paraules en sinònims i s'utilitzin indiscriminadament. Aquesta sensació de la vida quotidiana contrasta, però, amb les dades objectives sobre l'ús del llenguatge. En la majoria de les llengües europees la freqüència d'ús del mot esperança supera en molt a la d'optimisme, així en l'estadística de les recerques a Google es compten 21.500.000 resultats per optimisme i 280.000.000 per esperança.

Conseqüentment, és l'esperança el que realment preocupa. Ja va dir Kant, amb tota la raó, que una de les tres preguntes que brollen espontàniament en tota persona és: «què puc esperar?»

Agafats a l'optimisme...

L'actual psicologia positiva sosté que el pensament positiu està programat en el nostre equipatge genètic i forma part de l'instint humà de conservació. Són nombrosos els gens que exerceixen influència en la persona, per exemple poden afavorir la predisposició a tenir pensaments positius o negatius i afectar les capacitats d'experimentar recompensa, esperança, empatia o confiança. Són els associats amb la

serotonina, l'SLC6A4; amb la dopamina, el DRD4; i amb el receptor d'oxitocina, l'SNP rs53576. Fins i tot la resiliència té una base genètica, el BDNF capacita per adaptar-se a adversitats i afavorir actituds optimistes a l'hora de fer-hi front.

Diuen que fins al 40% del benestar subjectiu i de la satisfacció amb la vida prové d'aquesta base genètica. Per tant, alguns individus, senzillament perquè la natura els ha dotat millor, són més propensos a veure les coses i afrontar les situacions sota l'aspecte més favorable. Encara que els gens tinguin un paper rellevant, la seva influència en la persona es regula també per factors com l'entorn, la família, l'educació, el suport social i l'estil de la persona.

D'aquí que no faltin en molts articles i llibres d'autoajuda la descripció de les estratègies per augmentar una visió positiva davant la vida. Evitar l'estrès, l'ansietat, descansar, dormir les hores necessàries, mantenir una alimentació saludable o fer activitat física és imprescindible; meditar, cultivar una actitud agraïda envers els altres i la vida, envoltar-se de persones positives, practicar algun *hobby*, prestar atenció a tot allò de bo que es presenta al llarg del dia, podrien ser altres factors essencials.

Tots aquests serien els components bàsics i constitutius de l'optimisme. Permeten una predisposició positiva, extensa i general envers la vida, però que comença i acaba en la mateixa persona.

... però amb l'optimisme no n'hi ha prou

Això no obstant, tot i consistir en una mirada favorable, amb l'optimisme no n'hi ha prou per satisfer l'ésser humà. El vocabulari de les converses quotidianes ja ens en donava una pista. Tothom espera i busca com esperar. «Al cor de tota persona hi ha l'esperança», com ho recorda el papa Francesc en la recent butlla de proclamació de l'any jubilar. No sabem què ens portarà el demà, però desitgem i esperem el bé, i està tan arrelada aquesta esperança que ens resistim fins i tot a perdre-la quan esdeveniments penosos sembla que ens forcen a fer-ho (cf. *Spes non confundit*, 1).

Aquesta necessitat humana d'esperar, juntament amb la de trobar sentit a la pròpia existència i la d'estimar, dinamitzen l'esperit de tota persona i constitueixen la base antropològica de les anomenades «virtuts teològals». Són tres «impulsos» d'una mateixa set interna a la qual cada persona dona resposta amb formulacions culturals, religioses i personals diverses. Els cristians els designem com a esperança, fe i caritat, quan, dinamitzats per la gràcia, uneixen la persona més íntimament amb Déu i configuren la seva manera d'estar al món.

I ja aquí veiem un tret fonamental que diferencia l'esperança de l'optimisme: l'esperança és sempre relació, esperem quelcom, esperem en Algú. L'esperança posa en relació la nostra vida, remet més enllà de nosaltres mateixos. I per als seguidors de Jesús aquest quelcom i aquest Algú són ben definits.

Els cristians esperem en Déu i en el Crist (cf. Jn 14,1-12)

Enmig de la foscor d'aquest món confiem en Déu. Jesús ho va viure així i els qui el van acompanyar durant la seva etapa a la terra en són testimonis. Va ensenyar a esperar en Déu en la quotidianitat: «Fins i tot els cabells, us té comptats. Per tant, no tingueu por»: Mt 10,30-31; esperar per acarar el futur: «el Defensor, l'Esperit Sant que el Pare enviarà en nom meu, us farà recordar tot el que jo us he dit, i us ho farà entendre»: Jn 14,26; esperar tot i el sofriment «que els vostres cors s'asserenin. Creieu en Déu, creieu també en mi»: Jn 14,1. I fins i tot en el crit de la creu, perquè qui es queixa ho fa a aquell en qui confia.

Si fem una mirada al passat personal, també nosaltres tenim experiència d'aquest Déu que sosté. Si mirem al nostre voltant, veiem el testimoni de persones mogudes per aquest amor, i si hem mirat la història, aquesta ens presenta una multitud de màrtirs i sants i santes, anònims o no, antics o contemporanis, testimonis d'un amor que els portà a esmerçar la pròpia vida pel Regne confiant en el Pare.

Fixem-nos en sant Ignasi, a l'Autobiografia hi ha dues expressions que descriuen magníficament en què consisteix esperar. Diu: «Aquesta confiança i esperança la volia tenir només en Déu. I això ho sentia en el seu cor de la mateixa manera que ho deia» [Au 35], l'esperança que vivim al cor s'expressa en l'estil de vida que portem. I més endavant: «i pujaren a la nau pelegrina on només hi va ficar pel seu manteniment la seva esperança en Déu, com ho havia fet en l'altra» [Au 44]. Viure confiadament enforteix l'esperança.

En el llibre dels Exercicis, Ignasi no descriu la paraula esperança, solament la utilitza quan parla de la consolació, que comporta un augment de l'esperança [EE 316], i de la desolació, on l'esperança s'esvaeix [317]. Tot i així, el procés espiritual dels Exercicis comença precisament amb l'esperança en l'acció de Déu, advertint a qui dona els exercicis que el més convenient i millor és que el mateix Creador i Senyor es comuniqui a la seva ànima fidel, abraçant-la en el seu amor i lloança, disposant-la per al camí en què millor el podrà servir [EE 15]. I finalitza quan la persona ja és capaç de sentir-se a si mateixa i contemplar la realitat com a do de Déu, consolidant així l'amor a aquest Déu que l'omple; la fa viure, sentir i entendre; treballa per ella en totes les coses creades, i del qui rep tots els seus dons [EE 234-237]. Qui viu en aquest amor de Déu, no espera?

Sant Ignasi no va voler basar solament la seva vida personal en l'esperança sinó també la de tota la Companyia. En les Constitucions escriu que «la Companyia, que no s'ha instituït amb mitjans humans, no es pot conservar ni augmentar amb ells, sinó amb la mà omnipotent de Crist Déu i Senyor nostre; és necessari posar només en Ell l'esperança que Ell hagi de conservar i portar endavant el que es va dignar començar per al seu servei i lloança i ajuda de les ànimes» (Cons 10:812 1).

No es tracta de copiar a ningú, sinó del fet que, en veure l'acció de Déu en altres persones, ens adonem que també en nosaltres és possible, si ens disposem.

Els cristians esperem en el Crist, en el seu estil de vida que passant per la creu condueix a la resurrecció, i esperem unir-nos estretament a Ell. Va ser enviat a portar la bona nova als pobres, la llibertat als captius i a proclamar l'any de gràcia del Senyor (cf. Lc 4,18). Ens crida a ser partícips en la mateixa missió i davant de les enormes dificultats ens diu, com als deixebles enmig de la tempesta: «Coratge, soc jo, no tingueu por» (Mc 6,50). Una construcció del Regne que, tot i que els poders d'aquest món la volen presentar com a il·lusòria, demostra ser l'única que procura la verdadera vida i que davant del desencís fa exclamar: «Senyor, a qui anirem? Tu tens paraules de vida eterna» (Jn 6,68).

Els cristians esperem ser salvats. Ara, en el moment present, esperem que aquest amor del Crist ens alliberi de la participació personal en el mal, dels sentiments de culpa que brollen en tot cor humà, i... ens sentim perdonats; de la temptació de pensar que el mal té l'última paraula, que sempre resulti vencedor, i... ens mantenim en la lluita per la justícia i el bé; de les pors davant la duresa de la realitat, del triomfalisme en la construcció del Regne i... ens posem creativament amb tot el que som al servei dels altres.

Esperem també arribar a la plenitud del que som quan un dia ens trobem a la casa del Pare (cf. Jn 14,2). Esperem que les espurnes de felicitat que aquesta vida ens permet –vida eterna ja present–, es completaran una vegada acabi la nostra peregrinació per aquesta terra. I, finalment, davant la mort, «on sembla que tot acaba, es rep la certesa que, gràcies a Crist, a la seva gràcia, que ens ha estat comunicada en el Baptisme, “la vida no acaba, sinó que es transforma” per sempre», com diu el papa Francesc (*Spes non confundit*, 20).

Maria, la mare de Jesús, ens mostra una manera senzilla de créixer en aquesta esperança. A les noces de Canaan, a pesar de la resposta inicial de Jesús, ella insisteix perquè coneix com és i sap que no la decebrà. En aquesta confiança pren la iniciativa i diu als servents: «Feu tot el que Ell us digui». Acollim, també nosaltres, les paraules que Jesús personalment ens adreça diàriament. Són transformadores.

Aquests són alguns apunts que expliquen les raons de la nostra esperança (cf. 1Pe 3,15). Que enmig de les complexes situacions personals i els conflictes de les nostres societats, més que ser optimistes siguem esperançats. Que esperar en Déu ens assereni els cors i ens mantingui en els nostres esforços i determinacions per fer realitat el Regne de Déu.

Laura Rius Porta
Coordinadora de l'àrea EIDES